

الگوهای استقرار و فرهنگ‌های پیش از تاریخی

دشت شوشان

براساس تحلیل مجموعه‌ی حاصل از بررسی ف.ج.ل. گرملیزا

نوشته:

دکتر عباس علیزاده

با مقدمه‌ی هنری رایت

ترجمه:

لیلا پاپلی یزدی - عمران گاراژیان

پژوهشکده باستان‌شناسی

۱۳۸۲

فهرست مطالب

۱۳	مقدمه رئیس پژوهشکده‌ی باستان‌شناسی
۱۵	مقدمه مترجمان
۱۷	پیشگفتار هنری رایت
۱۹	دیباچه (دکترعباس علیزاده)
۲۱	سپاسگزاری و تشکر
۲۳	۱- مقدمه
۲۴	پیشینه‌ی بررسی‌های باستان‌شناختی در خوزستان
۲۵	روش‌ها و شرایط بررسی «گرملیزا»
۲۶	ثبت محوطه‌های باستانی
۲۶	نقشه‌های بررسی
۲۶	حرف‌نویسی نام‌های محلی
۴۱	۲- محیط زیست خوزستان
۴۱	مقدمه
۴۲	ناحیه‌ی خشک
۴۲	ناحیه‌ی نیمه‌خشک
۴۲	ناحیه‌ی کم‌باران
۴۲	رودها
۴۵	۳- بررسی سفال‌های حاصل از بررسی گرملیزا
۴۵	نظام گاهنگاری اتخاذ شده
۴۶	سفال دوره‌های اولیه
۴۶	شوشان عتیق (AS)
۴۶	شوشان قدیم (ES)
۴۶	سفال‌های دوره‌های شوشان میانه (MS)
۴۶	شوشان میانه‌ی ۱ (MS1)
۴۷	شوشان میانه‌ی ۲ (MS2)
۴۷	شوشان میانه‌ی ۳ (MS3)
۴۷	سفال دوره‌ی شوشان جدید (LS)
۴۷	مقدمه
۴۹	مدارک لایه‌نگاری برای فاز LS1

۵۱	شاخصه‌های سفال شوشان جدید (LS1)
۵۲	وجود فاز 1 LS در شوش
۵۳	شوشان جدید ۱ و ارتباط آن با سرزمین‌های بلند
۵۴	شوشان جدید ۲
۵۴	سفال دوره‌ی آغاز نگارش (PL)
۵۴	یادداشت‌ها
۶۵	۴- تحلیل داده‌های حاصل از بررسی
۶۵	مقدمه
۶۵	مناطق بررسی شده
۶۵	منطقه‌ی شائور علیا
۶۶	منطقه‌ی شائور سفلی
۶۶	منطقه‌ی پیشرو
۶۶	منطقه‌ی دز بزرگ
۶۸	منطقه‌ی شرق دز بزرگ
۸۳	۵- دشت شوشان در دوره‌ی پیش از تاریخ
۸۳	دوره‌ی شکل‌گیری شوشان
۸۳	شوشان عتیق ۱-۳
۸۴	شوشان قدیم
۸۵	شوشان میانه
۸۵	شوشان جدید
۸۶	یادداشت‌ها
۸۸	۶- خلاصه و نتیجه‌گیری
۸۹	یادداشت‌ها
۹۱	کتابنامه
۹۹	ضمیمه
۹۹	کاتالوگ داده‌های حاصل از بررسی
۱۰۰-۲۰۰	طرح سفال‌ها و توضیحات آنها

فهرست جداول

جدول ۱- فهرست روستاهای معاصر خوزستان	۲۸
جدول ۲- متوسط میزان بارش به میلی‌متر در آبادان، اهواز و دزفول	۴۱
جدول ۳- گاهنگاری نسبی محوطه‌های پیش از تاریخی جنوب غرب و جنوب ایران	۶۴
جدول ۴- تعداد محوطه‌ها و دوره‌ها در منطقه شاتور علیا	۶۶
جدول ۵- تعداد محوطه‌ها و دوره‌ها در منطقه شاتور سفلی	۶۶
جدول ۶- تعداد محوطه‌ها و دوره‌ها در منطقه پیشرو	۶۷
جدول ۷- تعداد محوطه‌ها و دوره‌ها در منطقه دز بزرگ	۶۸
جدول ۸- تعداد محوطه‌ها و دوره‌ها در منطقه دز بزرگ	۶۸
جدول ۹- دوره‌های موجود در هر محوطه	۶۹

فهرست شکل ها

- شکل ۱- نقشه‌ی ایران، منطقه‌ی بررسی شده نشان داده شده است ۳۲
- شکل ۲- نقشه‌ی خوزستان شمالی، روستاهای معاصر و محوطه‌های باستانی نشان داده شده است ۳۳
- شکل ۳- نقشه‌ی خوزستان شمالی، شامل روستاها و منابع اصلی آب ۳۴
- شکل ۴- سفال‌های منتخب از دوره‌ها و محوطه‌های مختلف ۵۷
- شکل ۵- سفال‌های منتخب از دوره‌ها و محوطه‌های مختلف ۵۸
- شکل ۶- سفال‌های منتخب از دوره‌ها و محوطه‌های مختلف ۵۹
- شکل ۷- سفال‌های منتخب از دوره‌ها و محوطه‌های مختلف ۶۰
- شکل ۸- سفال‌های منتخب از دوره‌ها و محوطه‌های مختلف ۶۱
- شکل ۹- سفال‌های منتخب از دوره‌ها و محوطه‌های مختلف ۶۲
- شکل ۱۰- سفال‌های منتخب از دوره‌ها و محوطه‌های مختلف ۶۳
- شکل ۱۱- نقشه‌ی موزاییکی هوایی منطقه مورد بررسی، شمال خوزستان ۷۰
- شکل ۱۲- نقشه‌ی جزئی‌نگر روستاها، محوطه‌های باستانی و کانال‌های آبرسانی در موزاییک A ۷۱
- شکل ۱۳- نقشه‌ی جزئی‌نگر روستاها، محوطه‌های باستانی و کانال‌های آبرسانی در موزاییک B ۷۲
- شکل ۱۴- نقشه‌ی جزئی‌نگر روستاها، محوطه‌های باستانی و کانال‌های آبرسانی در موزاییک C ۷۳
- شکل ۱۵- نقشه‌ی جزئی‌نگر روستاها، محوطه‌های باستانی و کانال‌های آبرسانی در موزاییک D ۷۴
- شکل ۱۶- نقشه‌ی جزئی‌نگر روستاها، محوطه‌های باستانی و کانال‌های آبرسانی در موزاییک E ۷۵
- شکل ۱۷- نقشه‌ی جزئی‌نگر روستاها، محوطه‌های باستانی و کانال‌های آبرسانی در موزاییک F ۷۶
- شکل ۱۸- نقشه‌ی جزئی‌نگر روستاها، محوطه‌های باستانی و کانال‌های آبرسانی در موزاییک G ۷۷
- شکل ۱۹- نقشه‌ی جزئی‌نگر روستاها، محوطه‌های باستانی و کانال‌های آبرسانی در موزاییک H ۷۸
- شکل ۲۰- نقشه‌ی جزئی‌نگر روستاها، محوطه‌های باستانی و کانال‌های آبرسانی در موزاییک I ۷۹
- شکل ۲۱- نقشه‌ی جزئی‌نگر روستاها، محوطه‌های باستانی و کانال‌های آبرسانی در موزاییک J ۸۰
- شکل ۲۲- نقشه‌ی جزئی‌نگر روستاها، محوطه‌های باستانی و کانال‌های آبرسانی در موزاییک K ۸۱
- شکل های ۷۳- ۲۳- طرح‌های سفال‌ها و توضیحات آنها ..... ۱۰۰ - ۲۰۰

فهرست تصاویر

۳۵	تصویر ۱A,B تپه‌ی دهنو
۳۶	تصویر ۲A تپه‌ی رحیمه I
۳۶	تصویر ۲B تپه‌ی رحیمه II
۳۷	تصویر ۳A تپه‌ی شیخ حجت
۳۷	تصویر ۳B تپه‌ی دیلمه سفلی
۳۸	تصویر ۴A تپه‌ی شامون II
۳۸	تصویر ۴B تپه‌ی شامون III
۳۹	تصویر ۵A چغاچشمه
۳۹	تصویر ۵B تپه‌ی بلادیه

در گذشته بررسی باستان‌شناختی صرفاً یک مرحله‌ی مقدماتی در کاوش محسوب می‌شد. ابزاری بود که به کمک آن باستان‌شناس «مناسب‌ترین» محوطه باستانی را برای کاوش انتخاب می‌کرد. اما طی چند دهه گذشته بررسی به یک روش تحقیقاتی مستقل تبدیل شده است و کاربرد درست آن به کسب اطلاعات گسترده‌ای در زمینه‌های متنوع می‌انجامد. یک بررسی هدفمند تنها به شناسایی محوطه‌ها بسنده نمی‌کند بلکه درک چگونگی توزیع فعالیت‌های انسانی و تفاوت میان مناطق مختلف را از این دیدگاه، در نظر دارد. شناخت تحولات جمعیتی، ارتباط میان مردم با زمین و منابع موجود نیز از جمله‌ی آن اطلاعاتی است که می‌تواند حاصل یک بررسی هوشمندانه و درست باشد. کتاب حاضر از زمره‌ی آثاری است که به برخی از این گونه پرسش‌ها و در رابطه با فرهنگی کهن پاسخ می‌گوید.

این کتاب حاصل تلاقی دو جریان متفاوت است، از یک سو علاقه دیگر گرملیزا (Dr. F.G.L. Gremliza) - پزشکی محقق که طی سال‌های دهه ۱۳۳۰ (۱۹۵۰) در جنوب غرب ایران به پژوهشی پزشکی مشغول بوده - به هنر و توان حرفه‌ای دکتر عباس علیزاده، باستان‌شناس و متخصص پیش از تاریخ ایران، از سوی دیگر.

کنجکاوی پژوهشگرانه و ذوق هنری دکتر گرملیزا او را بر آن داشت تا در قلمرو جغرافیایی روستاهایی که موضوع تحقیقش بودند به گردآوری سفالینه‌هایی بپردازد که چهار دهی بعد موضوع تحقیق دکتر علیزاده شد. از این رو کتاب حاضر، علاوه بر ارائه تحلیلی باستان‌شناسانه و امروزی از این مدارک، این موضوع را نیز خاطر نشان می‌سازد که هر یک از مجموعه‌هایی که در گذشته گرد آمده و به دلیلی راكد مانده‌اند، می‌تواند موضوع جذابی باشد برای کتابی علمی، کتابی که حجم قابل توجهی از اطلاعات سودمند درباره‌ی گذشته‌ی زندگی بشری را در اختیار دانش‌پژوهان امروز و آینده قرار می‌دهد. کتابی که در دست دارید این واقعیت را گوشزد می‌کند که برای اندیشه‌ای پویا و کنجکاو، محیط پیرامون ما، پر است از موضوعات تحقیق!

اما این کتاب از جهاتی دیگر نیز حائز اهمیت بسیار است. از آن هنگام تا کنون، قلمرو جغرافیایی موضوع مطالعه دکتر گرملیزا، آماج حوادث مهمی بوده است. جنگ تحمیلی از جمله‌ی اینهاست. بعلاوه، در این چند دهه طرح‌های عمرانی متعددی در این منطقه به اجرا در آمده است. حاصل این هر دو، هر یک در جهاتی متضاد با دیگری، به انهدام آثاری انجامیده که به هنگام حضور گرملیزا، شاید، بی‌خداشه‌ای برای هزاران سال باقی مانده بود. برآورد این خسارت‌ها نیز هشدار است برای باستان‌شناس امروزی و اهمیت بررسی و سپس حفاظت از آثار را، بیش از کاوش به وی می‌نمایاند.

انتشار ترجمه‌ی این کتاب در راستای سیاست‌های نوین پژوهشکده‌ی باستان‌شناسی است که عملی ساختن آن به یاری جناب آقای مهندس بهشتی، ریاست سازمان میراث فرهنگی و جناب آقای گلشن، معاون پژوهشی این سازمان امکان‌پذیر شده است. ترجمه کتاب به فارسی، به پیشنهاد جناب آقای گلشن انجام گرفته. پژوهشکده‌ی باستان‌شناسی این حمایت‌ها را ارج می‌نهد و امید دارد که این جنبش نوین، که با هدف انتشار گزارش‌های مقدماتی و نهایی کاوش‌ها و بررسی‌ها، و نیز ترجمه‌ی آثاری که می‌تواند مستقیماً بر روند پژوهش‌های باستان‌شناختی کشور تأثیر گذارد، آغاز شده است مشوق پژوهش‌های ژرف‌تر و گسترده‌تری باشد.

مسعود آذرنوش

رئیس پژوهشکده باستان‌شناسی

مقدمه مترجمان

لیلا پاپلی یزدی
عمران گاراژیان

بررسی‌های باستان‌شناختی طیف‌های گسترده‌ای دارند؛ از طیفی عمومی و غیرتخصصی (مثال بررسی تخصصی، تجزیه و تحلیل داده‌های حاصل از بررسی گرملیزا بوسیله دکتر علیزاده و مثال بررسی غیر تخصصی خود بررسی گرملیزا است که هر دو در این تک نگاشت شرح داده شده‌اند). از نظر محدوده مورد مطالعه بررسی‌های باستان‌شناختی شامل بررسی‌های ناحیه‌ای^۱ (مانند بررسی‌های قمروود [کابلی ۱۳۷۸]) و بررسی‌های یک مکان باستانی^۲ است مانند بررسی محوطه‌ها باروج [علیزاده و آذرنوش ۱۳۸۱].

از نظر استراتژی پژوهشی نیز بررسی‌های باستان‌شناختی ممکن است ژرفانگر^۳ (مانند بررسی حوزه شهرستان لامرد [عسکری ۱۳۸۰]) یا پنهانگر^۴ طراحی شوند (مانند بررسی دره‌های رودکر [علیزاده ۱۳۷۶]). بررسی‌ها همچنین ممکن است سیستماتیک یا عمومی اجرا شوند. بعضی بررسی‌ها نیز به موضوع خاصی می‌پردازند، مانند بررسی جمیز نیلی و هنر رایت در دهلران که به موضوع آبیاری، روستاها و جوامع دارای حکومت اولیه پرداخته‌اند. (Neely J.& Henry T. Wright 1994)

بررسی‌های باستان‌شناختی ممکن است با هدف‌های شناسایی^۵ انجام شوند. در این بررسی باستان‌شناس به معرفی مکان‌های باستانی شامل گاهنگاری پیشنهادی، کم و کیف آثار و تعیین موقعیت روی نقشه می‌پردازد که براساس آن می‌توان الگوی استقرار^۶، پراکندگی فضایی و روابط استقرارها با هم و با محیط و منابع طبیعی و تاریخ تحول اسکان در منطقه همچنین تغییرات جمعیتی را تجزیه و تحلیل کرد. بررسی با هدف شناسایی ممکن است زمینی^۷ (مانند بررسی‌های دشت درگز [گاراژیان و پاپلی ۱۳۸۲]) یا هوایی^۸ (مانند بررسی لرستان توسط اشमित [نوروززاده چگینی ۱۳۷۲]) و یا حتی تلفیقی از هر دو باشد. هر کدام از اشکال بررسی می‌توانند سطحی^۹ یا برای تشخیص آثار زیر سطحی^{۱۰} باشند (زیر سطحی مانند بررسی ژئوفیزیک پاسارگاد [بوشارلا و بنش ۱۳۸۱]). بررسی‌های باستان‌شناختی با رویکرد میان رشته‌ای نیز انجام می‌شود. بررسی‌های زمین باستان‌شناختی^{۱۱} و قوم باستان‌شناختی^{۱۲} از این جمله‌اند.

بررسی‌ها نه تنها در باستان‌شناسی بلکه در تمامی علوم و دانش‌ها در اصل گردآوری اطلاعات کلی و اولیه برای ارزیابی پژوهش با خط مشی‌گذاری‌های مراحل پیشرفته‌ی آن است. در باستان‌شناسی تمامی بررسی‌ها در مشاهده و تلاش برای سازماندهی اطلاعات و خط‌مشی‌گذاری پژوهش در مراحل بعدی مشترکند. یک ویژگی بررسی در باستان‌شناسی استخراج داده‌های کلی است. که می‌تواند باستان‌شناس را در پاسخ به پرسش‌های کلان و پنهانگر یاری رسانند. از سوی دیگر بررسی

1.Regional survey

3.Intensive

5.Reconnaissance

7.Ground survey

9.Surface survey

11.Geoarchaeological survey

2.Site Survey

4.Extensive

6.Settlement pattern

8.Aerial Survey

10.Underground survey

12.Ethnoarchaeological survey

برخلاف کاوش کمتر مخرب محوطه‌های باستانی است. با این حال انتخاب بررسی به منزله‌ی راهکاری برای پژوهش در باستان‌شناسی به عوامل بسیاری بستگی دارد «که عمده آنها عبارتند از انگیزه، توانایی، تجربه و پیشینه پژوهش. علی‌رغم همه‌ی اینها کنترل متغیر گونه‌ها و کیفیت مواد مختلف شناسایی شده در بسیاری تحلیل‌های باستان‌شناسان به چشم نمی‌خورد» (Hawkins et al. 2003).

یادآور می‌شود تجزیه و تحلیل علیزاده از بررسی گرملیزا از این نظر حائز اهمیت است که به طور شفاف و مشخص به فرایند انجام بررسی اشاره داشته و سعی دارد متغیرها و کیفیت مواد را کنترل کند. از سوی دیگر بسیاری از داده‌ها و محوطه‌های مورد بحث در تک نگاشت حاضر بر اثر جنگ و فعالیت‌های توسعه‌ای از بین رفته و مستندسازی آنها در این کتاب می‌تواند به پژوهشگران فرصت دهد تا اطلاعاتشان را درباره‌ی دشت شوشان گسترش دهند.

در پایان این مقدمه کوتاه لازم می‌دانیم از جناب آقای دکتر عباس علیزاده که با صبر و شکیبایی چندبار متن را مطالعه کرده و راهکارهای اصلاحی در بازنگری آن ارائه دادند تشکر کنیم. همچنین از آقای محمدطاهر گاراژیان که زحمت ویراستاری متن ترجمه را بر خود هموار نمودند و از آقای حمید فهیمی که در تمامی مراحل چاپ پیگیرانه تلاش کردند سپاسگذاریم. بدون حمایت‌های جناب آقای گلشن معاون محترم پژوهشی و جناب آقای دکتر آذرنوش رئیس محترم پژوهشکده‌ی باستان‌شناسی انتشار این ترجمه ممکن نبود از آنان نیز صمیمانه سپاسگذاریم. ناگفته نماند که تمامی نارسایی‌ها و اشکال‌های احتمالی ترجمه بر عهده مترجمان است و از پیشنهادها، نظرها و نقدهای خوانندگان استقبال می‌شود.

کتابنامه

- بوشارلا، رمی و کریستف بنش، بررسی‌های ژئوفیزیک در پاسارگاد، ۲۰۰۲ - ۱۹۹۹، مجموعه مقالات نخستین همایش باستان سنجی در ایران: نقش علوم پایه در باستان‌شناسی، تهران، میراث فرهنگی، صص. ۲۰۳ - ۱۸۱، ۱۳۸۱
- عسکری چاوردی، علیرضا، فارس پس از داریوش سوم: نویافته‌هایی از یک محوطه باستانی در لامرد فارس، باستان‌شناسی و تاریخ، ش. ۲۶ و ۲۷، صص. ۷۲ - ۶۶، ۱۳۸۰
- علیزاده، عباس، گزارش توصیفی مقدماتی بررسی‌های انسان‌شناسی - باستان‌شناسی در دوره‌های رودکر و ناحیه شمال غربی مرودشت فارس، گزارش‌های باستان‌شناسی (۱)، پژوهشکده باستان‌شناسی سازمان میراث فرهنگی، صص. ۸۹ - ۱۳۷۶، ۶۶
- علیزاده، کریم و مسعود آذرنوش، بررسی روشمند تپه باروج: روش نمونه‌برداری و نتایج مطالعات آماری، باستان‌شناسی و تاریخ، س. ۱۷، صص. ۱۷ - ۳، ۱۳۸۱
- کابلی، میر عابدین، بررسی‌های باستان‌شناسی قمرود، تهران، میراث فرهنگی، ۱۳۷۸
- گاراژیان، عمران و لیلا پاپلی یزدی، نقش استقرارهای دره‌های ارتفاعات خراسان در روابط ایران و آسیای مرکزی در دوره چشمه علی، مقالات نخستین مجمع بین‌المللی پیوندهای فرهنگی کهن در ایران و غرب آسیا، تهران، معاونت امور فرهنگی وزارت فرهنگی و ارشاد اسلامی، زیر چاپ. ۱۳۸۲
- نوروززاده چگینی، ناصر، هیئت هلمز: نخستین فعالیت‌های باستان‌شناسی در لرستان، س. ۷، ش. ۱۳ و ۱۴، صص. ۱۱۵ - ۹۷، ۱۳۷۲

- Hawkins, A. & S. Stewart & E. Banning, *Interobserver bias in enumerated data from archaeological survey*, Journal of Archaeological Science, n30, pp. 1503 - 1512, 2003

- Wright, Henry & J. Neely, *Early settlement and irrigation on the Deh Luran*, University of Michigan, Ann Arbor, 1994

پیشگفتار

هنری رایت

انتشار این گزارش تخصصی، پیگیری مشی موزهی انسان‌شناسی برای در دسترس قرار دادن مدارک جزئی حاصل از بررسی‌های باستان‌شناختی مربوط به اولین تمدن‌های جهان است. بررسی‌های باستان‌شناختی مدارکی از دگرگونی‌های گسترده‌ی جمعیتی، استفاده از زمین و سازماندهی اجتماعی در مناطق وسیع را به ما ارائه می‌دهد. مدارک عوارض زمینی باستانی در سراسر سیاره ما با گسترش کشاورزی صنعتی به سرعت نابود می‌شود و فقط چاپ فراگیر مشخصات محوطه‌های باستانی، دست‌سازها و ثبت بادوام آثار است که بازنگری با استفاده از فرضیه‌ها و روش‌های متفاوت را در آینده ممکن می‌سازد. دشت شوشان، بزرگ‌ترین و غنی‌ترین منطقه کشاورزی سرزمین‌های پست جنوب غربی ایران، یکی از مناطق مهم جغرافیایی در میان بخش‌های بین‌النهرین بزرگ است. دشت خوزستان در منطقه‌ای واقع شده که میزان بارش در آن برای رشد محصول جو و گندم کافی است و از این رو در توسعه‌ی روستاهای اولیه‌ی دیم کار و نظام‌های شهرنشین مبتنی بر آبیاری اهمیت دارد. این مسائل از زمان کار هیات باستان‌شناسی فرانسه^۱ بین دو جنگ جهانی موضوع بررسی‌های باستان‌شناختی در منطقه بوده است. (Wenke 1976; Miroschedji 1981; Dollfus 1985; Hole 1985; LeBreton 1974; Adams 1972; Johnson 1973)

بررسی ویژه‌ای که در کتاب حاضر گزارش شده، توسط پژوهشگری برجسته و استثنایی انجام شده است. همه باستان‌شناسانی که درباره‌ی اقوام باستانی جنوب غرب ایران مطالعه کرده‌اند، به جهات متعدد مدیون این پژوهشگر هستند. می‌دانیم که دکتر ف. ج. ل. گراملیزا^۲ در تشخیص امراض مسری بومی در جنوب غربی آسیا که طی هزاران سال بر زندگی مردم تأثیر گذاشته، سهم داشته است (Gremliza 1962). همین منبع مدارکی را از جمعیت نگاری دهکده‌ها ارائه می‌دهد که به ما در تخمین جمعیت استقراری‌های باستانی که مدت‌ها است متروک شده‌اند کمک می‌کند. با وجود این، تا زمان انجام این مطالعه‌ی دقیق و مستند از مجموعه‌ی باستان‌شناختی گراملیزا توسط دکتر عباس علیزاده، سهم گراملیزا در باستان‌شناسی ناشناخته بود. علیزاده داده‌های بررسی گراملیزا را به همان شکلی که خود گراملیزا گردآوری کرده، نشان داده است و هیچ کوششی برای تحمیل محل‌های باستانی شناسایی شده در بررسی‌های دیگر به محوطه‌های موجود در بررسی گراملیزا انجام نداده است. همچنین علیزاده تلاشی بسیار در ارائه‌ی تلفظ نام محل‌های باستانی با روشی استاندارد و بسیار نزدیک به تلفظ محلی انجام داده است. اهمیت این کار تا زمانی که به نام‌های بکار برده شده توسط پژوهشگران در کتابنامه مراجعه نشود، برای خواننده روشن نخواهد شد.

اهمیت دیگر این پژوهش نشان دادن فواید نظام معرفی مجموعه‌ی سفال‌های پیش از تاریخی شوشان است که در طرح